

OP WEG NAAR EEN STRUCTUREEL ONDERNEMERSFONDS IN HET HOGELAND

OP WEG NAAR EEN STRUCTUREEL ONDERNEMERSFONDS IN HET HOGELAND

Hoofstuk 1: Introductie

- ***1.1. Aanleiding***
- ***1.2 Vraag***
- ***1.3 Aanpak***

Hoofstuk 2: Inventarisatie huidige situatie

- ***2.1 De basis van een ondernemersfonds?***
- ***2.2 De drie belastingvormen van een ondernemersfonds***
- ***2.3 Vertreksituatie bij gemeente Het Hogeland***
- ***2.4 Tijdelijk economisch budget is geen ondernemersfonds***
- ***2.5 Aankomende bezuinigingen bij gemeente Het Hogeland***
- ***2.6 Situatie per kern voor en na herindeling***
- ***2.7 Conclusies***

Hoofstuk 3: Ambities en doelen

- ***3.1 Ambities en doelen ondernemersplatform het Hogeland***
- ***3.2 Ambities en doelen per collectief***
- ***3.3 Mooiste dorp van Nederland***
- ***3.4 Conclusies***

Hoofstuk 4: Organisatie en omvang ondernemersfonds na 2020

- ***4.1 Organisatie en werking***
- ***4.2 Omvang***

Hoofstuk 5: Conclusies en advies

- ***5.1 Inzet ondernemersfonds 2020***
- ***5.2 Opzet voor na 2020***

Hoofstuk 6: Afronding

Bijlage : Model verdeling gelden.

HOOFSTUK 1: INTRODUCTIE

1.1 Aanleiding

Per 1 januari 2019 is de gemeente Het Hogeland ontstaan. Het is een samenvoeging van de voormalige gemeenten Bedum, De Marne, Eemsmond en Winsum. De gemeente Het Hogeland kent bijna 48.000 inwoners¹ en een kleine 4.000 bedrijven². Het grondgebied van Het Hogeland strekt zich uit tussen stad en wad (inclusief Rottumeroog en -plaat) van Lauwersoog tot en met de Eemshaven.

Met de samenvoeging zijn ook de vier (verschillende) belastingstelsels van de voormalige gemeenten geharmoniseerd. Voor ondernemers en ondernemersverenigingen in het Hogeland betekent deze harmonisatie concreet:

- De tarieven van de OZB niet-woningen voor eigenaren en gebruikers is voor Het Hogeland vastgesteld op het niveau van de voormalige gemeente Eemsmond. Deze gemeente hanteerde de hoogste tarieven van voor de samenvoeging.
- De specifieke reclamebelastingen die de gemeenten Winsum en Eemsmond hanteerden met als doel het voeden van een ondernemersfonds in Winsum en Uithuizen zijn beëindigd.

Voor 2019 en 2020 geldt een overbruggingsperiode waarin de nieuwe gemeente in overleg met ondernemersverenigingen en werkgeversorganisaties wil komen tot een nieuw en gedragen ondernemersfonds. Voor deze overbruggingsperiode zijn de gelden voor 2019 ingezet om de bezuinigingen in 2020 grotendeels teniet te doen. En de gelden voor 2020 zijn met instemming van het ondernemersplatform ingezet voor het Tijdelijke Fonds Economische versterking.

1.2 Vraag

De acht ondernemersverenigingen die deelnemen aan het ondernemersplatform Het Hogeland hebben Vosjan Centrummanagement³ gevraagd om te komen met een advies namens de ondernemerscollectieven hoe een ondernemersfonds het beste ingericht zou kunnen worden voor de periode na 2020. Welk type fonds (BIZ, reclamebelasting, OZB), omvang, werking en organisatie zijn aspecten die te maken hebben met deze vraagstelling.

1.3 Aanpak

Om te komen tot een door de acht ondernemerscollectieven gedragen advies, wordt er middels interviews gewerkt. Per ondernemerscollectief wordt inzichtelijk hoe de situatie voor de herindeling was (financieel en welke activiteiten), welke ambities en doelen men heeft voor haar gebied/achterban en of en hoe men deze ambities en doelen in het fonds terug wil zien.

Op basis van de interviews ontstaat er per ondernemerscollectief/gebied een beeld over de uitgangssituatie en de wenselijke situatie.

Op basis van de interviews worden er conclusies getrokken over een wenselijk ondernemersfonds voor Het Hogeland. Dit is een advies en pleidooi vanuit de

¹ Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Het_Hogeland

² Bron: <https://allecijfers.nl/gemeente/het-hogeland/>

³ Vosjan Centrummanagement verzorgt momenteel het centrummanagement in de kernen Uithuizen en Winsum. Het bedrijf heeft de nodige ervaring in adviestrajecten rondom ondernemersfondsen gebaseerd op een BIZ, een reclamebelasting of een gemeentebreed OZB fonds.

ondernemerscollectieven die verenigd zijn in het ondernemersplatform Het Hogeland.
Het advies is gericht aan de gemeente Het Hogeland.

HOOFSTUK 2: INVENTARISATIE HUIDIGE SITUATIE

2.1 De basis van een ondernemersfonds?

Een ondernemersfonds is een collectief fonds van, voor en door ondernemers⁴. Het fonds komt er alleen als ondernemers dat willen en de bestedingen uit het fonds zijn ook voorbehouden aan ondernemers. De groei van de ondernemersfondsen komt uit de begin jaren van 2000. De vraag naar collectieve voorzieningen voor ondernemers en de professionalisering daarvan groeide in deze jaren. Op het gebied van parkmanagement (gezamenlijke inkoop van beveiliging (privaat), afvalinzameling, terreinonderhoud, etc...) en gebiedsmanagement in centrum- en winkelgebieden (marketing, uitstraling, evenementen) werden de eisen steeds hoger. Dat in combinatie met het groeiende fenomeen van freeriders deed de vraag naar een echt collectieve financiering van de collectieve voorzieningen groeien. Deze vraag werd vervolgens nog versterkt door de veranderende rol van (ondernemers)instituten als Kamer van Koophandel (KvK) en Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD).

Er is maar een partij die alle ondernemers in een afgebakend gebied kan verplichten een financiële bijdrage te doen: de overheid.

Een ondernemersfonds is dus een op verzoek van de ondernemers(collectieven) door de overheid geheven belastingmaatregel voor ondernemers. De ondernemers betalen deze belasting en kunnen er dan vervolgens, als collectief, collectieve zaken mee financieren. De inning ligt dus bij de gemeente, de bestedingen en de verantwoording daarvan niet. Dat de gemeente op hoofdlijnen over de bestedingen en de gevoerde governance iets van het ondernemersfonds vindt, is niet meer dan logisch. Het fonds loopt immers via de publieke kanalen van de overheid en daar moet dus zorgvuldig en verantwoord mee om worden gegaan. Ook al is het ondernemersfonds er op verzoek van de ondernemers. In de praktijk gaat het vaak als volgt: de gemeente int de extra belasting, stort het bedrag, eventueel minus gemaakte kosten, naar een vertegenwoordiging, vaak een stichting, van ondernemers. Daarvoor wordt een subsidierelatie aangegaan en wordt een subsidieovereenkomst afgesloten. Deze vertegenwoordiging zorgt er voor dat de gemeente een aanspreekpunt heeft en dat niet alle ondernemers(collectieven) separaat verantwoording hoeven af te leggen. De vertegenwoordiging zorgt ervoor dat de middelen conform de afgesproken procedure worden aangevraagd, besteed en verantwoord.

2.2 De drie belastingvormen voor een ondernemersfonds

Er zijn drie manieren (belastingen) om een ondernemersfonds te voeden; op basis van een reclamebelasting, op basis van een BIZ (Bedrijven Investerings Zone) en op basis van een OZB niet-woningen verhoging. Er is alleen sprake van een ondernemersfonds als vooraf duidelijk is dat het verzoek⁵ tot het instellen van een fonds komt van een vertegenwoordiging van ondernemers, dat er een plan/aanpak aan ten grondslag ligt met een begroting en bestedingsrichtingen en dat er duidelijk is hoe het fonds

⁴ Ondernemers is in dit rapport een breed begrip; iedereen die bijdraagt aan het ondernemersfonds, valt onder de definitie ondernemer. Afhankelijk van het type fonds kunnen dit dus ook bijvoorbeeld scholen, sportverenigingen, agrariërs zijn.

⁵ Bij een verzoek tot een ondernemersfonds wordt vaak om draagvlak bij ondernemers gevraagd. Waaraan het draagvlak moet voldoen kan verschillen per type fonds en per gemeente

georganiseerd gaat worden. We gaan in dit rapport niet verder in op de verschillen per belastingvorm en de varianten die er nog meer zijn.

2.3 Vertreksituatie bij gemeente Het Hogeland

De gemeente Het Hogeland is een samenvoeging van voorheen vier gemeenten met alle vier hun eigen belastingen. Na de samenvoeging zijn ook de belastingen geharmoniseerd. Dit zorgt bij alle gemeentelijke samenvoegingen, zeker als er sprake is van aanwezige ondernemersfondsen, voor een lastige afstemming. In de ene gemeente zullen de tarieven stijgen, in een ander wellicht dalen. En daarmee dus ook de lasten van de ondernemers. Meestal worden de lokale ondernemersfondsen - gevoed uit een reclamebelasting (in een afgebakend gebied) - afgeschaft en wordt er gekeken naar een nieuwe aanpak voor alle gebieden.

Zo ook in Het Hogeland. De OZB niet-woningen zijn voor de ondernemers in de voormalige gemeenten Bedum, De Marne en Winsum gestegen en vastgesteld op het niveau van de voormalige gemeente Eemsmond. Ondernemers in deze drie gemeenten betalen per 1 januari 2019 meer OZB niet-woningen dan daarvoor. Ondernemers in de voormalige gemeente Eemsmond zijn op een vergelijkbaar niveau gebleven. De reclamebelasting die alleen de ondernemers in de kernen Winsum en Uithuizen betaalden, is afgeschaft.

We kunnen hiermee constateren dat de collectiviteit, in ieder geval in financiële zin, in deze twee kernen, er nu niet meer is. En dat is zonde, want daarmee staan de activiteiten in deze beide kernen op het spel.

2.4 Tijdelijk economisch budget is geen ondernemersfonds

De gemeente heeft tijdens de samenvoeging afgesproken met de ondernemerscollectieven om de meeropbrengsten OZB niet-woningen (ca. €1.000.000,- per jaar) als gevolg van de harmonisatie te gebruiken als voorloper in 2019 en 2020 voor de economie en om deze termijn te gebruiken om te werken aan een nieuw ondernemersfonds. Het ondernemersplatform Het Hogeland is onder andere hiervoor opgericht en dient als gesprekstafel van en met de gemeente. Acht⁶ (grotere) ondernemerscollectieven zijn hierin vertegenwoordigd en verenigd. Inmiddels is de status van de beschikbare budgetten:

- Het budget 2019 is besteed aan het in 1.1 genoemde onderwerp.
- Over budget 2020 is eerder door de gemeente besloten om hierop te bezuinigen.
- De gelden van 2020 zijn zoals gemeld, gestort en gelabeld als Tijdelijk Fonds Economische Versterking
- Ondertussen is bekend dat er nog ongeveer € 260.000 euro in dit fonds zit. Het voorstel is dan ook het volgende: een deel van dit fonds gebruiken om het budget voor het ondernemersfonds totaal ook in 2021 omhoog te brengen naar € 400.000. de rest aan de gemeente te laten met dien verstande dat het gelabeld wordt als geld te besteden voor ondersteuning ondernemers in corona moeilijkheden.

⁶ Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE), LTO Noord afdeling Hogeland, Handelsvereniging Uithuizen, Ondernemersvereniging Hogeland West, ondernemersvereniging Winsum, ondernemersvereniging Bedum, ondernemersvereniging Uithuizermeeden en ondernemersvereniging Baflo e.o.

De aangesloten ondernemerscollectieven maken zich zorgen over de ontwikkeling van de budgetten en zien “hun ondernemersfonds” langzaam leeglopen zonder dat ze er zelf invloed op hebben.

En dan betrekken we de aankomende bezuinigingen er nog niet eens bij. Twee van de drie bezuinigingsopties zegt iets over het verkleinen of afschaffen van het bestaande ondernemersfonds.

Laat duidelijk zijn: het bestaande tijdelijke budget waarover hierboven gesproken wordt van de gemeente is GEEN ondernemersfonds. Het is een tijdelijk budget, met gemeentelijke besluitvorming en gemeentelijke bestedingsvrijheid. Natuurlijk betrekken ze daarbij het ondernemersplatform. Maar dat is iets anders dan een ondernemersfonds. Ondernemers zien graag dat dit budget ook als een echt ondernemersfonds wordt gebruikt.

2.5 Aankomende bezuinigingen bij gemeente Het Hogeland

De vraag om een ondernemersfonds en de inrichting van dit ondernemersfonds staat normaal gesproken los van de gemeentelijke begroting. Uiteraard loopt het fonds via de gemeentelijke boeken, maar staat er verder los van. Ook bezuinigingen in de gemeentelijke begroting, zouden in principe los moeten staan van een ondernemersfonds. Anders is het wel heel lastig bouwen aan een versterking van de economie vanuit ondernemers. Voor een ondernemersfonds maken ondernemers en gemeente namelijk afspraken en deze liggen vast in een convenant. Deze afspraken kunnen niet zomaar (eenzijdig) worden gewijzigd.

Maar aangezien de huidige situatie een tijdelijke en hybride situatie is en er bezuinigingen zijn aangekondigd, betrekken we deze toch in de analyse.

Het college van de gemeente Het Hogeland heeft vlak voor de zomer drie bezuinigingsscenario's voorgelegd aan de raad (zie afbeelding 1). Er is een verwacht tekort van ruim €6 miljoen vanaf 2022 en zonder bezuinigingen is dat een structureel en onwenselijk tekort. Het college stelt onderstaande maatregelen voor, waarbij zij zelf haar voorkeur voor de midden variant uitspreekt. De gemeenteraad moet hier in het najaar 2020 een besluit over nemen. De gevolgen voor ondernemers en het ondernemersfonds zijn:

Variant minimaal

- Verhoging van de OZB niet-woningen met 5%
- Verlagen van het ondernemers- en dorpenfonds in 2020 en volgende jaren met elk €450.000,-

Voorkeursvariant

- De maatregelen uit de minimale variant plus een extra OZB niet-woningen verhoging van 2,5% (totaal 7,5% verhoging)

Verstrekkende variant

- De maatregelen van de voorkeursvariant plus volledig opheffen van dorpen- en ondernemersfonds (bezuiniging van €600.000,- extra)

Vertalen we deze maatregelen naar de omvang en kansen van het huidige “ondernemersfonds” dan blijft er in de minimale en de voorkeursvariant van het College na 2020 een budget over van €450.000,-- voor het dorpsbudget en een vanaf €300.000,- oplopend budget voor het ondernemersfonds. De stijging van het budget is een gevolg van het feit, dat de kosten van de nadeelcompensatie aan belastingbetalers die een hoger tarief moeten betalen voor de niet-woningen, ten laste worden gebracht

van het ondernemersfonds. Deze compensatie loopt tot en met 2021 en stopt daarna. Daarmee wordt het budget hoger. De verlaging (of afschaffing bij verstreckende variant) betekent overigens niet dat ondernemers minder OZB gaan betalen. Sterker nog, deze zal sowieso stijgen. Het budget dat aanvankelijk bestemd was voor het ondernemersfonds, wordt gebruikt om het begrotingstekort te dichten.

Oplossingsrichting opgave (bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	Minimaal	Voorkeur	Verstreckend
Jeugdzorg	- 5	525	1.310	1.310			
Efficiency	146	448	798	798			
Inkoop	500	470	470	470			
OZB	0	1.000	1.000	1.000			
Dorpen en Ondernemersfonds	450	900	900	900			
Sociaal Domein (excl. Jeugdzorg)	0	197	197	197			
Sociaal Cultureel Werk	75	75	75	75			
Participatie		100	100	100			
Bijzondere Bijstand (claim in voorj. nota 2020)		435	435	435			
Participatiefonds	100	227	227	227			
Sportaccommodaties			100	100			
Infrastructuurle werken	0	p.m.	250	250			
Gemeentelijk vastgoed		p.m.	p.m.	200			
Verbonden partijen		150	150	150			
Woon-werk regeling personeel			200	200			
Stofkam		100	100	100			
Centralisatie huisvesting				p.m.			
Totaal scenario 'Minimaal'	1.266	4.627	6.312	6.512			
OZB extra verhoging met 2,5% naar 7,5%		500	500	500			
Totaal scenario 'Voorkeur'	1.266	5.127	6.812	7.012			
Ondernemersfonds opheffen		300	300	300			
Dorpenfonds opheffen		300	300	300			
Wmo extra bezuiniging		600	600	600			
Totaal scenario 'Verstreckend'	1.266	6.327	8.012	8.212			

Tabel 2.1

Afbeelding 1: de drie bezuinigingsscenario's van het College

Dit verhaal is door de tijd ingehaald. Het is bekend dat het ondernemersfonds blijft bestaan zij het in afgeslankte vorm (€ 400.000 op jaarbasis) We hebben het laten staan om te laten zien hoe wij daar op reageerden.

2.6 Situatie per collectief voor en na de herindeling

De (financiële) situatie, activiteiten en doelen van de 8 ondernemerscollectieven voor de herindeling zijn beschreven in de interviewverslagen. In onderstaande tabel zijn de (financiële) kerndegegevens op hoofdlijnen per gebied aangegeven. Verder valt een aantal zaken op:

1. Voor de verenigingen Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE) en LTO Noord afdeling het Hogeland is de (financiële) situatie door de herindeling niet veranderd. Wel heeft de SBE de Bedrijfs Belangen Eemsmund (BBE)overgenomen.
2. De vernieuwde ondernemersvereniging Hogeland West is voortgekomen uit de voormalige ondernemersvereniging Leens en beslaat globaal het oude gebied van de gemeente De Marne.

De vereniging maakt een transformatie door van “gezelligheidsvereniging” naar meer belangenbehartiger voor alle ondernemers in dit gebied (grootweg van Zoutkamp tot Pieterburen en van Eenrum tot Lauwersoog). Zij pleiten hierin onder andere ook voor de aanpak van het centrum van Leens (een van de vier kernwinkelgebieden samen met Winsum, Bedum en Uithuizen). De transformatie van de vereniging is nog in volle gang en de nieuwe vereniging is nu vooral in gesprek met ondernemers in de andere kernen om daar zichtbaar te worden en van toegevoegde waarde te kunnen zijn. De verwachting is dat hiermee het ledental zal groeien en daarmee het budget van de vereniging. Dit budget is beperkt tot een paar duizend euro. Ondernemersvereniging Leens kreeg in het verleden geen structurele financiering vanuit de gemeente. De ondernemers in het winkelcentrum (De Marren) doen een aantal zaken zelf.

3. De ondernemersvereniging Baflo e.o. is in oprichting. De voormalige ondernemersvereniging oud gemeente Baflo wordt nieuw leven ingeblazen. Vanuit de activiteitencommissie, die altijd actief is gebleven, zijn er nieuwe bestuursleden opgestaan die de ingeslapen vereniging weer actief willen maken. Aanleiding hiervan was de detailhandelsvisie, waar Baflo aanvankelijk niet genoemd werd. Terwijl het toch de basisvoorzieningen in huis heeft. De vereniging kent een budget van een paar duizend euro, afkomstig van de ca. 75 leden. Er was in het verleden geen structurele bijdrage van de voormalige gemeente Baflo en later Winsum.
4. Ook Bedrijvenvereniging voormalige gemeente Bedum (BvgB) maakt een transformatie door en wil van meer gezelligheidsvereniging vooral voor haar leden een rol betekenen in onderlinge verbinding, de uitstraling van het dorp en meer kennis delen om elkaar te inspireren en informeren. De vereniging kreeg in het verleden geen of zeer beperkte structurele bijdrage van de gemeente. De lokale VVV draait op een subsidie van de gemeente van ca. €5.000,-. De bedoeling is dat er voor de gemeente Het Hogeland een toeristische organisatie komt, waar straks ook de lokale VVV kantoren onder vallen.
5. Ondernemersvereniging Eemsmond Noord (Uithuizermeeden, Roodeschool) kent ongeveer 80 leden. Ze kennen een budget van €12.000,- uit de opbrengsten van het lidmaatschapsgeld en nog eens €8.000,- aan subsidie vanuit de gemeente. Deze subsidie is gekoppeld aan projecten en deze vervalt wat ook al is meegedeeld door de gemeente. De ondernemersvereniging heeft samen met de inwoners een belangrijke rol gespeeld in de visie op het dorp. Deze visie is de laatste jaren uitgevoerd. De vereniging richt zich op een aantal activiteiten en vooral op een bijdrage aan het vestigingsklimaat voor ondernemers in beide kernen.
6. De ondernemersvereniging Winsum is de laatste jaren professioneler en actiever geworden. De detailhandelsvereniging in het (koop)centrum van Winsum is samengevoegd met de ondernemersvereniging tot een cluster van ca 125 leden. Zij brengen met hun lidmaatschap ca. €12.500 bij elkaar. Door eigen bijdrages van ondernemers en sponsors weten zij naast dit lidmaatschapsgeld nog eens €17.500 bij elkaar te brengen en ontvangen zij vanuit de stichting Promotie Winsum een bijdrage van €5.000,- voor de hanging baskets. Daarnaast betaalden alle ondernemers (met een reclame-uiting) €365,- per jaar aan reclamebelasting (aan de gemeente). Dit bedrag, totaal ca. €35.000,- gaat naar de stichting Promotie Winsum. De voormalige gemeente Winsum gaf hierop een cofinanciering van €15.000,-.

De stichting Promotie Winsum organiseert van het totale budget van € 50.000,- vooral evenementen met als doel de leefbaarheid en levendigheid in het dorp te vergroten. Na de herindeling zijn de ondernemers in Winsum hun ondernemersfonds op basis van de reclamebelasting kwijt. De gemeente het Hogeland heeft toegezegd voor 2019 en 2020 nog wel de volledige vergoeding van €50.000,- aan de Stichting Promotie Winsum uit te keren.

7. Handelsvereniging Uithuizen kent ca. 80 leden en kende net als Winsum ook een ondernemersfonds op basis van de reclamebelasting. Door relatief veel filiaalbedrijven en free riders is er voor de ondernemers in de kern een reclamebelasting ingevoerd. De opbrengsten hiervan bedragen circa €30.000,- per jaar en werden door de gemeente Eemsmond met €10.000,- als cofinanciering aangevuld. De handelsvereniging organiseerde hiervoor in het verleden diverse evenementen. Als gevolg van het ondernemersfonds is het lidmaatschap aanzienlijk lager geworden, om ondernemers niet dubbel te laten betalen. Met het gemis van het ondernemersfonds staan ook de activiteiten in het dorp onder druk. Ook voor Uithuizen geldt dat de gemeente Het Hogeland de volledige vergoeding van €40.000,- voor 2019 en 2020 zal uitkeren, zodat een aantal zaken toch door kan lopen.

Collectief	Aantal leden (ca.)	Inkomsten lidmaatschap	Overige inkomsten privaat	Bijdrage gemeente	Totaal budget
SBE	120	€ 250.000	€ 50.000	€ -	€ 300.000
LTO Noord, afdeling Het Hogeland					€ -
Het Hogeland West	40	€ 5.000	€ -	€ -	€ 5.000
Baflo e.o.	70	€ 2.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 5.500
Bedum	120	€ 15.000	€ -	€ -	€ 15.000
Winsum	120	€ 12.500	€ 52.500	€ 15.000	€ 80.000
Uithuizen	80	€ 2.000	€ 30.000	€ 10.000	€ 42.000
Uithuizemeeden	80	€ 12.000		€ 8.000	€ 20.000
TOTAAL	630	€ 299.000	€ 134.000	€ 34.500	€ 467.500

Afbeelding 2: kerngegevens per collectief voor herindeling

2.6 Conclusies

Op basis van bovenstaande kunnen we een aantal conclusies trekken:

- We kijken in deze analyse vooral naar de gevolgen van de collectieve budgetten en niet zozeer naar de lasten van de individuele ondernemers/betalers. Een ondernemersfonds is een collectief instrument en de omvang en werking zou daarom ook bepaald moeten worden op een collectieve analyse en niet een individuele. We kijken dus alleen naar de gevolgen van de herindeling voor collectieve budgetten en niet naar de individuele lasten van de ondernemer. Met andere woorden, we kijken niet naar het verschil van de (gemeentelijke) lasten die een ondernemer voor en na de herindeling had.
- Het tijdelijke budget economische versterking is geen ondernemersfonds. Het is een gemeentelijk budget waarover de gemeente gaat. Het ondernemersplatform adviseert hierin. Dit geldt alleen voor het jaar 2020. De besteding van het restant is als voorstel verwerkt in dit document
- Voor zes van de acht ondernemerscollectieven heeft de herindeling geen gevolgen voor het collectieve budget. Zij functioneren (financieel) alleen op basis van het lidmaatschapsgeld. Enkele collectieven ontvingen in het verleden kleine incidentele bijdragen. De verwachting is dat deze op de een of andere manier blijven bestaan.

- Twee van de acht ondernemerscollectieven is een substantieel deel van het budget dat ingezet werd voor de levendigheid in het dorp kwijt. Het gaat om budget dat door de ondernemers werd betaald via de reclamebelasting. Het voorstel is dat deze gelden uit door de gemeente blijven gegarandeerd, waarbij de volgende opmerkingen worden gemaakt:
 1. Dit bedrag wordt door de gemeente verstrekt met als voorwaarde dat de twee groepen (in Winsum en Uithuizen) dit geld mogen besteden met als voorwaarde dat het invullen van activiteiten gebeurd in overeenstemming met de plaatselijke ondernemersvereniging.
 2. De hoogte van deze bedragen onderdeel zijn van het verdelen van het totale bedrag, zoals in de verdelingsbijlage is te zien..

HOOFSTUK 3: AMBITIES EN DOELEN

3.1 Ambities en doelen ondernemersplatform Het Hogeland

We maken in dit hoofdstuk onderscheid tussen ambities en doelen van het ondernemersplatform als collectief (3.1) en de ambities en doelen van de individuele collectieven (3.2).

Het ondernemersplatform Het Hogeland wil een bijdrage leveren aan het ondernemersklimaat in de gemeente Het Hogeland. In het platform komen ondernemerscollectieven en gemeente bij elkaar om het over dit ondernemersklimaat te hebben. Dit geldt voor zowel het buitengebied als de kernen. Het belang van de economie en ruimte voor ondernemerschap in een goed vestigingsklimaat zijn geen vanzelfsprekendheden. Een goede collectieve aanpak en standpunten en het delen daarvan helpen hierin en maken de economie uiteindelijk sterker. En ook voor de gemeente geldt dat een serieuze en professionele gesprekspartner die vanuit collectiviteit opereert de economie versterkt. Draagvlak en besluitvorming worden over het algemeen beter wanneer er goed wordt samengewerkt. Alle deelnemers aan het platform erkennen de meerwaarde van een collectief fonds en willen het huidige “ondernemersfonds”, los van de hoogte van het budget, behouden. Niet helemaal los overigens van het budget. Wil je een echt ondernemersfonds opzetten met een (beheer) organisatie die gaat over de bestedingen, dan heeft dat fonds wel een minimale omvang nodig om het ook professioneel en met regie aan te sturen. Voor deze aansturing en regie heb je menskracht nodig en dat gaat niet alleen maar op basis van een vrijwillig bestuur. Een basisfonds van onder de €400.000,- is in die zin te beperkt. (Vandaar ook het voorstel van aanvulling van het budget voor 2021 uit het restant Tijdelijk Fonds Economische Verstrekking) Zeker als we ook kijken naar de ambities die er zijn vanuit de verschillende collectieven.

Vanuit het platform zijn er ambities die voor alle collectieven relevant en interessant zijn.

Zaken die genoemd zijn om vanuit het huidige budget te kunnen financieren en organiseren:

- Meer aandacht voor recreatie en toerisme in de vorm van goede (online)marketing
- Meer (online) zichtbaarheid van alles wat het Hogeland op het gebied van recreatie, toerisme en bedrijvigheid te bieden heeft.
- Aandacht voor een online omgeving waar alle ondernemers zichtbaar op zijn en ook hun diensten en producten kunnen aanbieden. Dit past in de trend van koop lokaal en gebruik vooral de producten in en uit je eigen regio (boer bewust). Eventueel te combineren met een loyalty (spaar) systeem die lokaal kopen nog eens stimuleert.
- Meer kennisdelen met elkaar; door de enorme diversiteit aan ondernemers en daarmee (vak)kennis kunnen we onze inwoners en elkaar op veel fronten slimmer maken.

Daarnaast is er een uitvoeringsplan van de detailhandelsvisie gemaakt. De gestelde doelen en ambitie uit de detailhandelsvisie zijn verwoord in concrete acties en aanpak, welke door gemeente en ondernemersverenigingen worden opgepakt.

3.2 Ambities en doelen per collectief

Kijken we naar de doelen en ambities per collectief, dan zijn de onderstaande zaken genoemd in de interviews.

Samenwerkende Bedrijven Eemdelta

- Samenwerking met (technisch) onderwijs versterken.
- Actieve rol vanuit de SBE in het kader van de omgevingswet en de relatie met de dorpen.

- Intensievere samenwerking met andere partners (veiligheidsregio, gemeente, nood- en hulpdiensten, milieudiensten) rondom veiligheid.
- Netwerkbijeenkomsten in de Eemshaven voor grootbedrijf en mkb.

LTO Noord, afdeling het Hogeland

- Meer boerbewustzijn creëren bij inwoners en organisaties met concrete projecten. Bijvoorbeeld de blikvangers langs de doorgaande wegen voor zwerfblik/afval.

Ondernemersvereniging Het Hogeland West

- Een ijsbaan in Leens gedurende de wintermaanden.
- Meer zichtbaarheid van de vele recreatie en toerisme voorzieningen in dit gebied door middel van een (online) interactieve kaart waarop alle voorzieningen (overnachten, activiteiten, bezichtigingen) zijn aangegeven.

Ondernemersvereniging Baflo e.o. (i.o.)

- Visie en aanpak op de Herenstraat Baflo, vergelijkbaar met de centrumplannen in de andere kernen (gevels, straatbeeld, parkeren).
- Visie en uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme (pragmatisch en met lokale invulling/kennis).
- Onderzoek naar een vast evenemententerrein met voorzieningen in Baflo (voor jaarlijks terugkerende evenementen zoals braderie, Graspop, kerstmarkt).
- De promotie en zichtbaarheid van lokale ondernemers richting gemeente en inwoners. Aanleiding hiervan zijn de onderhandse aanbestedingen van de gemeente. OV Baflo e.o. ziet deze kleinere aanbestedingen graag met lokale ondernemers ingevuld worden. Daarvoor maakt zij nu een overzicht van alles wat er zit in het gebied aan ondernemerschap. Deze lijst willen ze ook online en in een boekje uitbrengen.

Bedrijvenvereniging voorheen gemeente Bedum (BvgB)

- Uitstraling en verbinding van de drie winkelgebieden met feestverlichting, hanging baskets en signing.
- Verbeteren verbindingen en uitstraling bedrijvenpark Boterdiep door het aanstellen van een parkmanager.
- Verbindingen tussen de dorpen bevorderen (infrastructuur)

Ondernemersvereniging Winsum

- Signing in en naar het dorp, specifiek langs N361.
- Ambitie om muziek in het dorp te laten klinken (sfeerverhogend).
- De verdere ontwikkeling en verhogen verblijfskwaliteit rondom kerk Obergum.
- De verbinding (boulevard) tussen camping Marenland en Boogplein.
- Toeristische ondersteuning met (wandel)routes, openbaar toilet, openbare fietspomp.
- Herontwikkeling voormalige sportvelden V.V. Winsum tot recreatiegebied.

Handelsvereniging Uithuizen

- Een investering in nieuwe feestverlichting.
- Vergroten van de kennis bij ondernemers door het starten van masterclasses.
- Kennis te delen door externe sprekers rondom een bepaald onderwerp uit te nodigen.
- Recreatie en toerisme te bevorderen, door bijvoorbeeld de verbinding met Menkemaborg te verbeteren.

- Uithuizen ziet meerwaarde in een centraal aangestuurde Centrummanager voor alle winkelkernen. Zo kan er optimaal afstemming plaats vinden en ingezet worden op onderscheidend vermogen per kern in plaats van allemaal hetzelfde willen en doen.

Ondernemersvereniging Eemsmond Noord

- Stevige bijdrage aan de visie voor een toekomstbestendig Uithuizermeeden (met als voorbeeld Meijster Toukomst).
- Bijdrage aan het ondernemersklimaat door meer verbinding tussen de ondernemers en kennisoverdracht.
- Bijdrage aan meer vitaliteit/levendigheid in de dorpen.
- Stimuleren dat meer ondernemers zicht vestigen in de kernen.
- Sterk maken voor een levendig Roodeschool in samenwerking met Dorpsbelangen.
- Beter zichtbaar maken waar we voor staan en wat we doen.

3.3 Mooiste dorp van Nederland

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek heeft Winsum de titel “Mooiste Dorp van Nederland” gewonnen. Deze door de ANWB georganiseerde verkiezing is dit jaar voor het eerst gehouden. De ANWB heeft op basis van een aantal criteria vijftig mooiste dorpen geselecteerd. Leden en inwoners konden aangeven welke dorp zij het mooiste vonden van deze vijftig. De top vijf is door een vakjury bezocht en beoordeeld, waarvan Winsum de winnaar is geworden. Winsum is een mooi dorp, maar er is meer dat tot de winst heeft geleid. De enorme betrokkenheid van een grote groep vrijwilligers is van onschatbare waarde. Promotie Winsum heeft als uitvoerende stichting hierdoor veel slagkracht en kan zo met een relatief beperkt budget, veel voor het dorp betekenen. De recente inzet van dorpsgidsen en de versieringen tijdens de uitreiking zijn hier een voorbeeld van.

3.4 Conclusies

We zien een contrast tussen de ambities en inzet vanuit de ondernemerscollectieven en de mogelijkheden die de gemeente ziet in versterking van de economie. Waar de gemeente, als gevolg van een moeilijke financiële situatie, juist bezuinigt, tonen de ondernemerscollectieven juist meer ambitie en wens voor meer focus op de economische structuur.

Daarnaast zien we vooral in de vier winkelkernen (Bedum, Leens, Uithuizen, Winsum) behoefte aan een eigen budget om de ambitie, problematiek en urgentie rondom het functioneren van de kernen goed aan te kunnen pakken.

De ambitie, problematiek en urgentie in de kernen gaat natuurlijk de gehele gemeenschap aan. Betrokkenheid van inwoners en een grote groep vrijwilligers met de neuzen dezelfde kant op, is onmisbaar voor de leefbaarheid. Het leefbaar houden van de kernen kan alleen in relatie tot en in samenwerking met de buitengebieden. Deze buitengebieden, vooral in de Eemshaven, dragen nu al financieel stevig bij. De bereidheid om collectief bij ondernemers, ook buiten de kernen nog meer middelen op te halen, lijkt er niet te zijn. Voor een extra verhoging van de OZB, bovenop de al verwachte verhoging vanwege de bezuinigingen, is momenteel alleen draagvlak als het ondernemersfonds ook daadwerkelijk van de grond komt.

HOOFSTUK 4: ORGANISATIE EN OMVANG ONDERNEMERSFONDS NA 2020

4.1 Organisatie en werking

In de interviews is de ondernemerscollectieven ook gevraagd naar hoe zij het ondernemersfonds zien na 2020; hoe zou het fonds georganiseerd moeten zijn, welke omvang zou het fonds moeten hebben en hoe zouden aanvragen en beoordeling van deze aanvragen in hun werk moeten gaan?

We geven in dit hoofdstuk een opsomming van de verschillende zaken die hierover genoemd zijn.

- Stel een onafhankelijke “commissie” in die aanvragen en bestedingsvoorstellen beoordeelt.
- Zorg dat alle collectieven, groot en klein, evenveel kans maken om het fonds te gebruiken.
- Zorg voor minimale (inhoudelijke) criteria waarop een aanvraag wordt beoordeeld. Als ondernemers onderling komen we daar wel uit met elkaar
- Zorg voor een eenvoudige aanvraagprocedure. De huidige procedure voor het dorpenfonds en het tijdelijke fonds economische versterking worden als lastig ervaren.
- Werk op basis van jaarprogramma’s/begrotingen van de verschillende initiatieven. Zo ontstaat er meer structuur en weten collectieven waar ze, per jaar, aan toe zijn. Het verplicht de collectieven ook om gestructureerde en minder ad hoc aan de slag te gaan.
- Zorg dat de bestedingsvrijheid bij een vertegenwoordiging van de ondernemers komt en de besluitvorming geen onderdeel uit maakt van gemeentelijke besluitvorming.
- Zorg dat de beheerder van het fonds ook externe cofinanciering (NPG, economic board, regio, provincie, rijk) kan aanvragen om zo nog veel meer “geld met geld” te maken.
- Zorg voor regie en bundeling van de aanvragen door niet “iedereen” aan te laten vragen, maar door gericht de acht ondernemerscollectieven in of via het platform de aanvraag te laten doen. Geef de ondernemerscollectieven de verantwoordelijkheid om de organisaties en aanvragen in hun gebied te bundelen en te registreren.

4.2 Omvang

In 3.1 schreven we al eerder dat een minimale omvang (€400.000,-) van het fonds wenselijk is. Dit is geen harde grens of regel, maar vooral ingezet vanuit de gedachte om het fonds professioneel te beheren. Dit professioneel beheer maakt een goede governance, activatie en hulp bij aanvragen van en voor de gebieden/collectieven en inzet van cofinanciering mogelijk. Kent het fonds een geringere omvang, dan drukt deze professionaliteit te zwaar op het budget en is de vraag of je voor een dergelijk budget een en ander moet optuigen.

Kijken we naar de kant van de bestedingen en beschikbare budgetten van voor de herindeling, dan brengen alle collectieven bij elkaar al ca. €400.000,- op (afbeelding 2, pagina 10). Het overgrote deel hiervan wordt door de Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta opgebracht. We rekenen ook de voormalige reclamebelasting in Winsum en Uithuizen mee.

Dit is geld dat immers op verzoek van ondernemers door de ondernemers zelf wordt betaald. Dit budget wordt ieder jaar opnieuw in de economie geïnvesteerd. Momenteel met een cofinanciering vanuit de gemeente van een kleine €30.000,-.

We willen met deze opsomming niet de suggestie wekken dat een ondernemersfonds hetzelfde is als het lidmaatschap van een ondernemersvereniging. Dit lidmaatschap is immers vrijwillig en een bijdrage in het ondernemersfonds niet. Overigens kan wel overwogen worden dat als er sprake is van een ondernemersfonds, het tarief van het lidmaatschap naar beneden wordt bijgesteld. Er is immers het ondernemersfonds van waaruit collectieve zaken gefinancierd kunnen worden en we willen ondernemers dan ook niet dubbel (en aan het fonds en aan de ondernemersvereniging) laten betalen. Zo heeft Uithuizen bijvoorbeeld na de komst van het ondernemersfonds (reclamebelasting) het lidmaatschap verlaagd. We adviseren wel om de structuur van ondernemersverenigingen in stand te houden.

We willen wel aantonen dat ondernemers met hun budgetten al jaarlijks substantieel bijdragen aan de economie.

HOOFSTUK 5: CONCLUSIES EN ADVIES

We komen tot een afronding van alle bevindingen. In dit hoofdstuk bundelen we alle conclusies uit de voorgaande hoofdstukken en maken op basis hiervan een advies. Deze zullen we zo concreet mogelijk beschrijven. Het advies verdelen wij in:

1. Hoe gaan we om met inzet budget economische versterking (“ondernemersfonds”) 2020 (5.1)?
2. Hoe zien de ondernemerscollectieven een ondernemersfonds na 2020 qua omvang, organisatie en werking (5.2)?

5.1 Inzet tijdelijk fonds economische versterking 2020 (ondernemersfonds)

Op basis van de interviews en de beschreven bevindingen, komen wij voor de inzet van het huidige ondernemersfonds 2020 tot de volgende conclusies en advies:

1. Het huidige tijdelijke fonds Economische Versterking (€300.000,-) is geen ondernemersfonds maar een tijdelijk gemeentelijk budget voor economische versterking, wat met instemming van het ondernemersplatform is ingesteld voor het jaar 2020.
2. Daarvoor in de plaats komt dan nu het ondernemersfonds, waarbij de ondernemers nadrukkelijk vragen aan de “gemeente” om het bedrag substantieel te laten zijn. Was er eerst spraken van een bedrag van rond de € 2.00.000 euro (de meeropbrengsten van OZB) ondertussen is aan dat getal aardig geschaafd. Een start van € 400.000 euro eventueel oplopend in de volgende jaren word als zeer wenselijk gezien.
3. De verdeling van de gelden zou op basis van het uitgangspunt 400.000 euro moeten zijn volgens **model Bijlage verdeling gelden**.
4. Geef het ondernemersplatform de regie en afstemming om optimale inzet en afstemming van de budgetten te kunnen garanderen en om zoveel mogelijk regie op de afzonderlijke projecten te houden en samenwerking tussen de gebieden en projecten te stimuleren (zie 5.2)

5.2 Opzet voor na 2020

Met bovenstaand advies verwachten we voor 2021 een goede en rechtvaardige invulling van het budget ondernemersfonds te hebben gevonden. Door regie bij het ondernemersplatform te leggen, kan daar afstemming plaats vinden en blijft lokale eigenheid en inzet van middelen mogelijk.

Willen we na 2020 een minder kwetsbaar ondernemersfonds creëren, dat minder afhankelijk is van gemeentelijke besluitvorming en begroting, dan zullen we als structuur moeten kiezen voor een echt ondernemersfonds. Kijkend naar de situatie in Het Hogeland, zou een fonds gevoed door een verhoging van de OZB niet-woningen, het beste aansluiten. Echter gezien de al verhoogde OZB voor veel ondernemers als gevolg van de herindeling en de nog te verwachten stijging van de OZB als gevolg van de bezuinigingen lijkt nog een extra verhoging van de OZB om tot een substantieel fonds te komen een brug te ver. Ons advies is om voor de periode na 2020 te streven naar:

1. Een onafhankelijke stichting Ondernemersfonds Het Hogeland dat de middelen van het ondernemersfonds beheert en aanvragen vanuit de verschillende collectieven kan beoordelen.
2. Een stichting met bestuurders met goede voelhorens in de samenleving en in ondernemend Het Hogeland. Bestuurders die het collectieve belang voorop stellen, transparant willen werken en open staan voor samenwerking en versterking.
3. Een aan de stichting gelieerde raad van advies waarin alle achterbannen zijn vertegenwoordigd. Het ondernemersplatform zou kunnen functioneren als raad van advies.
4. Een budget van € 400.000,- (het huidige ondernemersfonds) als cofinanciering vanuit de gemeente bij de stichting neer te leggen. Het is wel wenselijk dat de gemeente zelf ook haar eigen “economie budget” behoudt.
5. Dit budget zou aangevuld kunnen worden indien de plaatselijke ondernemersvereniging daar mogelijkheden voor ziet binnen de eigen regio.
6. Deze kerngebieden maken voor de inzet van deze middelen een jaarplan die zij indienen bij het ondernemersfonds.
7. Organiseer verdere lokale afstemming via de acht ondernemerscollectieven (m.a.w. zet het budget gericht in en laat het niet versnipperen en iedereen het aan kunnen vragen). Geef de ondernemerscollectieven de verantwoordelijkheid om namens hun gebied initiatieven te coördineren en bundelen.
8. Middels deze constructie ontstaat er een ondernemersfonds van minimaal €400.000,- en is een goede regie en afstemming mogelijk.

9. De gemeente en de stichting sluiten een convenant en een uitvoeringsovereenkomst af, waarin zij de afspraken met elkaar vastleggen. Te denken valt aan afspraken omtrent moment van uitbetaling (in tranches, voorfinanciering gemeente), verrekening van eventuele inningskosten, hoe om te gaan met meer/minder inkomsten en verrekening daarvan, duur van het fonds, evaluatie van het fonds, afspraken rondom governance, hoe om te gaan met eventuele geschillen, hoe de stichting de verantwoording dient te doen.
10. Hierdoor is er een gebundelde geldstroom tussen gemeente en stichting en is er ook een partij die verantwoordelijk is en verantwoordelijkheid aflegt over de bestedingen uit het fonds.
11. Inzet van de stichting zou moeten zijn om namens alle ondernemerscollectieven dit budget te verhogen met (specifieke) cofinanciering van derden.
12. Een deel van het budget kan ingezet worden voor een professioneel beheer van het fonds en een goede governance.
13. Door te komen tot een structureel ondernemersfonds wordt er recht gedaan aan (het behoud van) het ondernemersfonds van €400.000,-.

HOOFSTUK 6 AFRONDING

Veranderende omstandigheden zijn vaak lastig. Een gemeentelijke herindeling zorgt voor tal van wijzigingen, zowel bij de gemeente als in het veld. Een goede afstemming en communicatie zijn essentieel om elkaar in de veranderende omstandigheden mee te nemen. En het uitbreken van Covid-19 heeft het er ook niet makkelijker opge maakt. Dit advies verwoordt het standpunt van acht collectieven. Zij willen graag het gesprek aangaan met de gemeente om te komen tot een goede invulling van het ondernemersfonds.

Investeren in de economie is de basis voor de leefbaarheid en levendigheid van de dorpen en haar omgeving. En leefbaarheid en levendigheid is de basis voor het functioneren van ondernemers in deze economie. Ondernemers en gemeente zullen deze investeringen samen moeten doen. Ondernemers primair in hun onderneming maar in groeiende mate ook in het collectief. Daarbij is een faciliterende houding van de gemeente essentieel. Niet investeren in de economie is niet investeren in leefbaarheid en levendigheid van de gemeente.

Als ondernemerscollectieven zijn we de gemeente dankbaar dat het ondernemersfonds niet is wegbezuinigd. Tevens doen wij een oproep aan het gemeentebestuur om ook in de toekomst niet de keuze te maken voor het korten en wegbezuinigen van het ondernemersfonds. Maar de ambitie en de (financiële) bijdrage die de ondernemerscollectieven al doen, verder te faciliteren en te stimuleren.

Bijlage : Model verdeling gelden.

			€ 400.000								
		% van meer-opbrengst OZB	€ 90.000	Vaste afspraken gemeente *)						% van totaal	
				Vaste bijdrage	Org.kosten **)	ter verdelen	Totaal				
			€ 310.000	€ 120.000	€ 50.000	Totaal € 140.000	€ 50.000			16,1%	
1	Baflo	8,7%	€ 26.856	€ 15.000		8,7%	€ 12.129	€ 27.129	Baflo	8,8%	
2	Bedum	30,1%	€ 93.169	€ 15.000		30,1%	€ 42.076	€ 57.076	Bedum	18,4%	
3	Eemshaven	11,4%	€ 35.355	€ 15.000		11,4%	€ 15.967	€ 30.967	Eemshaven	10,0%	
4	HV Uithuizen	1,7%	€ 5.303	€ 15.000		1,7%	€ 2.395	€ 17.395	HV Uithuizen	5,6%	
5	Hogeland-West	29,1%	€ 90.164	€ 15.000		29,1%	€ 40.719	€ 55.719	Hogeland-West	18,0%	
6	Eemsmond-Noord	0,0%	€ 134	€ 15.000		0,0%	€ 61	€ 15.061	Eemsmond-Noord	4,9%	
7	Winsum	19,0%	€ 59.019	€ 15.000		19,0%	€ 26.654	€ 41.654	Winsum	13,4%	
8	LTO			€ 15.000				€ 15.000	LTO? 12,5%	4,8%	
	Zoutkamp?										
		100,0%	€ 310.000	€ 120.000		100,0%		€ 310.000		100,0%	
*) Toegezegde bedragen HV Uithuizen en Promotie Winsum											
**) Reservering bedrijfsbureau / centrale centrummanager											

Baflo is: Baflo, Warffum .Pieterburen ,Rasquert, Den Andel, Tinallinge, Saaxumhuizen, Usquert, Kantens

Bedum is: Bedum, Zuidwolde, Onderdendam, Noordwolde

Eemshaven is: Eemshaven

HV Uithuizen is: Uithuizen, Eppenhuisen, Rottum, Zandeweer

Hogeland West is: Zoutkamp, Ulrum, Leens, Lauwersoog, Kloosterburen, Eenrum, Weheden Hoorn, Hornhuizen, Vierhuizen, Houwerzijl, Mensingeweer, Westernieland, Zuurdijk, Warfhuizen, Niekerk

Eemsmond noord is: Oldenzijl, Oosternieland, Roodeschool, Uithuizermeeden, Rottum, Startenhuizen, Oudeschip

Winsum is: Winsum, Adorp, Sauwerd, Wetsinge

LTO is: LTO breed

Namens het ondernemerscollectief : Ondernemers platform Het Hogeland

i/o H.J. Sok